

Dansens og musikkens rødder 45

Om danseforskning

af Kjeld Nørgaard

Der har på denne plads gennem de seneste år været en serie artikler omhandlende folkedans og spillemandsmusik set ud fra et historisk perspektiv.

Således også denne gang, men i stedet for at skrive om historien bag en bestemt dans eller en bestemt dansetype vil jeg skrive lidt om, hvordan man kan gribe emnet an, og hvilke forskellige resultater det kan føre med sig¹.

Man har et generelt problem når man skal beskrive et givet emne historisk. Hvis man f.eks. vil lave en historisk beskrivelse af livet i Danmark i en bestemt periode, f.eks. august 1999, skal man jo dybest set beskrive alt, hvad alle danskere siger og foretager sig i hele måneden! Det er naturligvis umuligt, så når man beskriver perioden, må man vælge at beskrive nogle bestemte ting, og derved lægger man uundgåeligt en bestemt fortolkning ned over historien.

Sådan er det også når man beskriver et mindre område som f.eks. dans. Man kan umuligt beskrive alt, som alle danser i en bestemt periode. Man er nødt til at udvælge noget af den store helhed, og dette valg kan ikke undgå at skabe et bestemt billede af, hvordan dansemoden har set ud.

Hvis man vil beskrive en dans er der mange forskellige ting der bør tages i betragtning. Det kunne f.eks. være følgende punkter²

- Hvornår danses den?
- Hvor danses den?
- Hvem danser den?
- Hvordan danses den?
- Hvorfor danses den?
- Hvad andet danses der?

a)
I vores foreningstradition har man kun i ringe grad beskæftiget sig med, hvornår de forskellige danse egentlig er blevet danset. Vi betragter dansene som noget

der "findes i sig selv", og som vi kan danse når det passer os. Ikke desto mindre er det jo ikke utænkeligt, at der er nogle af dansene, der kun er blevet benyttet ved bestemte lejligheder. Vi har det beskrevet for en enkelt dans, nemlig Tospring. Den blev brugt ved fester når man dansede rundt fra gård til gård, og det var således en dans som man dansede i lang tid, og som havde en ganske bestemt funktion. Når vi danser den i dag i en gymnastiksal på den ugentlige øveaften, og blot danser den som een blandt mange andre danse, kommer den nemt til at fremstå som en temmelig kedelig sag, der ikke har meget med dans at gøre. Det skyldes naturligvis, at dansen er blevet løsrevet fra sin funktion og fra sit oprindelige miljø.

Dette problem er generelt for sådanne danse. Nu ved vi jo ikke om der er andre der på samme måde har haft en bestemt funktion, men selv om vi vidste det, kunne vi aldrig få den samme oplevelse af dansen som man oprindeligt havde, da "vores" verden er en anden end "deres".

b)
Vi har et meget stort nedskrevet danserepertoire i vore folkedanshæfter, men vi

ved desværre ikke noget om, hvor det er blevet danset. De fleste af os har en forestilling om, at det nok er på landet, men det ved vi faktisk ikke så meget om. Mange af meddelejerne er tydeligvis ikke landmænd, så vi kan ikke vide om det er "bydans" eller "landdans". For de danse, der kommer fra landet, kan vi heller ikke vide om det er danse der er blevet brugt på de store gårde når der var høstfest for de velstillede bønder, eller om det er noget der også blev danset hos husmænd og daglejere. Der kan nok ikke være tvivl om, at der også dengang har været stor forskel på hvad der blev danset i forskellige samfundslag og befolkningsgrupper (på samme måde som der i dag er kolossal stor forskel på hvordan en ungdomsfest ser ud i et rigmandskvarter i Hellerup og i et missionsk miljø i Vestjylland)

c)
Er det kun de unge, er det kun de gamle, er det kun de dygtige eller er det kun de dårlige, der danser en given dans. Der er jo ingen der siger, at når spillemanden gik i gang med en bestemt melodi, var alle straks på gulvet.

Billedet er fra³ side 124.

d) Det er desværre et spørgsmål som det er umuligt at besvare. Hvis vi i dag går ud for at se hvordan nutidens unge danser, ser det jo temmelig forskelligt ud.

Det er derfor også umuligt at forestille sig, at alle for 100 år siden har udført en dans på præcis den samme måde. Man kan kaste et blik på de to tegninger for at få et indtryk af den mulige spændvidde i udførelsen. Ikke desto mindre er der jo nedskrevet en bestemt udførelse i vore dansehæfter (som vi pligtskyldigst udfører), men det må nødvendigvis være en ud af mange mulige udførelser.

e) Hvorfor danser man egentlig? Mange vil nok synes, at det er et dumt spørgsmål,

men set i forhold til den måde, som vi benytter dansene på, er det ikke så dumt endda. Det, som vi i dag betegner Folkedans, har tidligere haft en funktion som almindelig samværsform, og sikkert især for de unge. Når man er sammen i festlig lag danser man naturligvis. Især for de unge er der sikkert ofte et bagvedliggende formål om at gøre indtryk på det modsatte køn. I det hele taget er dansesituationen en legitim måde at være sammen på. Når folk bliver ældre og gifter sig er der (muligvis) andre motiver(!)

f) Det er ikke særlig klart hvordan en danse-aften egentlig har forløbet. Hvad dansede man egentlig helt præcist på en sådan aften. Og var der forskel på aftenens danse afhængigt af hvornår det foregik? Var det noget andet om sommeren end om

vinteren. Var det noget specielt til høstfest og til julebal?

Man kunne naturligvis stille mange andre spørgsmål: Hvor har folk lært dansene? Hvilken indflydelse har indsamleren haft på dansene? Osv.

Når vi danser folkedans, er der altså mange ting omkring dansenes oprindelige funktion, forhold, udførelse m.m.m. som vi ikke forholder os til. Det gør ikke noget!

Vi skal blot ikke tro, at vi udfører tingene på samme måde, som man gjorde "i gamle dage", for det har vi ingen muligheder for at gøre.

Vi kan "lege" at vi er fra 1850, men vi er det ikke!

Billedet er fra side 61.

Referencer:

- 1) Der er for tiden et nordisk forskningsprojekt i gang om ligheder og forskelle blandt dansene fra de forskellige nordiske lande. Der er i den anledning udkommet en bog af Egil Bakka m.fl.: Nordisk Folkedanstypologi, Trondheim 1997. I denne bog diskuteres problemet set ud fra forskellige synsvinkler og man forsøger at lave et system som kan typeinddele de mange forskellige nordiske danse.
- 2) Emnet er diskuteret meget detaljeret i Mats Nilsson: Dans - kontinuitet i förändring, Göteborg 1998
- 3) Egil Bakka: Europeisk dansehistorie. Gyldendal norsk forlag, 1997
- 4) Lilian Karina: Dansen, kroppen, bevægelsen. Nyt Nordisk forlag, 1979